

ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК В МАКЕДОНИЯ

Становище на Института за исторически изследвания – БАН
по повод приетата на 3 декември 2019 г. от събранието на МАНУ
„ПОВЕЛБА ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК“

Преди да кажем каквото и да било за т.нар. македонски език, т.е. за книжовния официален език, употребяван в днешната Р Северна Македония, необходимо е да се посочи, че неговата норма е изкована набързо (1944–1945), за няколко месеца, върху основата на местни диалекти, за които се е смятало, че са достатъчно (географски) отдалечени от България и съответно – достатъчно далеч от българския книжовен език.

Напълно погрешно е да се говори за македонски диалект, защото в географската област Македония съществуват множество диалекти. Тези диалекти се отнасят както към западните, така и към източните български говори и образуват с тях непрекъснат диалектен континуум, споделят общи особености и имат общо историческо развитие от Средновековието до наши дни. Тъкмо затова книжовниците и дейците на Българското възраждане в Македония наричат езика си „простейши (т.е. народен, разбираем) език български” – като Йоаким Кърчовски, „препростейши и некнижни език български от Долна Мизия” – като Кирил Пейчинович. Не друг език, а точно българският език на македонско „наречие, по-вразумително за македонските българи” – като Кузман Шапкарев.

Главното характерно качество на общия ни език е неговата аналитичност – сред всички останали славянски езици единствено българският е аналитичен. Като славянски език единствено българският, вкл. диалектите в Македония, притежава членна (задпоставна) форма, единствено той е загубил някога развитата си падежна система, единствено той образува сравнителна и превъзходна степен при прилагателните, някои съществителни и глаголи с частиците **по-** (+думата) и **най-** (+думата), единствено той има двойно лично местоимение и пр.

Единственото (и то не е никак малко), което отличава т. нар. македонски език (не диалектите в Р Северна Македония, а само и именно официалната езикова норма на Р Северна Македония!), е неговата широка и целенасочена сърбизация. Тази сърбизация, макар и доста напреднала „на пръв слух”, е все пак повърхностна – налага се лексика и словообразуване чрез заемане от сръбския. Огледално отражение на този процес е изфабрикуваната с декрет писменост, за която навремето един австрийски лингвист се изрази с думите: „Български, написан на сръбска пишеща машина”. Или за да стане по-ясно – български език, предаден несъвършено чрез непригодната за него „караджица” (сръбската кирилица). Кодът, природата на т.нар. македонска норма обаче си остава незасегнат, което я превръща нито повече, нито по-малко в регионален книжовен български език. Това, че някъде някога някой я е кодифицирал и класифицирал като македонска, няма никакво (научно) значение отвъд политиката. Народът от двете страни на границите може и да се позатормозява мисловно или да се чувства некомфортно от сблъсъка с двете книжовни, наддиалектни норми, но иначе се разбира прекрасно на ежедневиия си жив, „простейши” говор.